

ustanovitev lista za šoli od-
raslo mladino z Ganglovimi besedami,
ki pravi:

O, slušajte besede, ki svarače
nebržniku zvané in ki proseče
zdaj k posvečenju ključje može!

Posavec.

Jubilejski dar!

(Obupni klic kranjskega učiteljstva.)

Faktum je, da ima učiteljstvo na Kranj-
skem v XX. stoletju med vsemi stanovi v
sramoto mogočne Avstrije, ki po znani korup-
ciji pod vlado birokratizma tako bahato in
nepremišljeno meče milijone okrog sebe, v
sramoto deželnih očetov najbolj bera-
ške plače. Dasi na robu pro-
pada, dasi do kosti izstradano
in obupano, se odlikuje tako
požrtvovalnostjo, da ga obču-
duje lahko ves olikani svet.
Gotovo lepa vsota je že nabrana za „Učiteljski
konvikt“, in to smemo trditi, največ iz
naših žuljev, aliboljerečeno,
te tisočake smo pristradali.
V bedi in pomanjkanju se dvi-
guje naš bodoči dom. Da, učiteljstvo
je seglo letos tako daleč v svoje dolgočasne,
zasušene žepe, da so se začeli oglašati celo
jubilejski darovalci z rednimi mesečnimi do-
neski. Gotovo je to postopanje
vse hvale in posnemanja vre-
dno, in „Učiteljski konvikt“ se
bo nekoč s ponosom oziral na
te učiteljske mecene. A žal, da je
mного tovarišev in koleginj, ki pri najboljši
volji, pri vsi štedljivosti ne morejo ničesar
prispevati. Kdor ima srečo s postranskimi za-
služki, komur baše vlada za lenobo cekine v
žepe, ta si lahko pritrga vsak mesec kako
kronico, a kdor ima družino, kdor je odvisen
samo od tistih krajevarčkov, ki jih potegne pri
blagajnici, ne more zadostiti tej zahtevi. Od
kase do doma sicer ponosen, a že ga čaka
žena, deli in deli, vse se razkadi, ti pa hodi
raztrgan in se zadovolji vsak dan s krompirjem
in kislim zeljem.

Čenjeni tovariši in tovarišice! Vsa komur
je prosto in dovoljeno, da v javnosti izreče o
tem ali onem svojo kritiko, zato pa imamo
svoj stanovski list. Vse se pripravlja, vsi sta-
novi tekmujejo med seboj, da bi toliko sijajneje
obhajali redko slavje, 60 letni jubilej našega
presvetlega cesarja. Prosim, kdo pa
naj kaj daruje v to svrhu, ali
tisti, ki strada noč in dan, ali
tisti, ki sedi na zakladih in
razpolaga z milijoni? Skoro
se bo že reklo: Darujte letos
kaj v dobrodelne namene!
Komu pa? Za učitelje, saj jih
v plači gotovo že prekaša be-
raško društvo v Pekingju. A ne
tako, mislimo pošteno, marljivi
delavci, ne bostenam nalagali
samo dela in dolžnosti, tudi
plačali nas boste. V čem naj
torej obstoji jubilej v našem
stanu? Lačni in žalostni, brez
vsake nade v boljšo bodočnost,
se tega jubileja ne moremo
veseliti. Po vsi Avstriji, do
zadnjega učitelja naj zaori en
glas:

Odprite nam vrata na cesar-
skem dvoru! Naš presvetli ce-
sar naj zve v svojem jubilej-
skem letu, da ginevamo, da

Če slab obisk je v šoli,
če dečki kje stepó se,
on nosi odgovornost,
napj vsi le obrnó se.

Če se porabi letos
v petih preveč premoga,
on odgovoren biti
le mora. Oj, nadloga!

Ta ljuba odgovornost
povsodi ga preganja;
jaz mislim, odgovoren
zato je še, kar sanja.

To vola bi končalo,
ne le moža; to zdi se.
A odgovorni vodja
nasprotno še — redi se...

(Dalje.)

umiramo od samega stradanja,
naš presvetli cesar naj zve, da
smo med vsemistanovi najbolj
obremenjeni v težavni nalogi
za odgojo in pouk naše mla-
dine, pa tudi najbolj pozab-
ljeni; naš presvetli cesar naj
zve, kako postopaz nami naša
mačeha, naši brezsrčni dežel-
ni očetje, naš presvetli cesar
naj ovekoveči v našem stanju
svoj jubilej z zlatimi črkami,
danas je po svojem vplivu re-
šil obupne bede in povzdignil
učiteljski stan na ono stopnjo,
kijo zasluži po vseh človeških
in naravnih zakonih!

Prvi jubilejski dar mora biti letos torej
v državnem in deželnem zboru za učitelje, saj
ne prosimo zastoj; mi smo že zdavnej za-
služili, vi boste pa poravnali zastareli, ne prav
častni dolg.

Učiteljcam za Veliko noč.

Velika noč je pred durmi, z njo pa tudi
učiteljska zborovanja, ki se običajno prirejajo
ob času, ko pride največ učiteljstva v Ljubljano.
Vsakdo se veseli Velike noči — simbola vsta-
jenja — zlasti že zato, ker je v najlepšem
času, v večnolepi pomladi, pa tudi zato, ker
pohiti tedaj k svojcem, znanec in prijatelj.
Učiteljstvo se veseli velikonočnih počitnic,
veseli se pa tudi zborovanj svojcev! Snidejo se učitelji
in učiteljice kot prijatelji, vsi z istimi tež-
njami, z istimi interesi in s skupnimi smotri.
Pri raznih učiteljskih zborovanjih se — ako
že ne doženemo vselej zaželenih uspehov —
vsaj razvedrilo in navdušimo za nadaljno
delo, za nadaljno vztrajnost. Jaz vsaj se ve-
selim vedno onih dni, ko zborujejo naša dru-
štva zlasti pa željno pričakujem zborovanja
„Društva slovenskih učiteljic“. Nikoli pa se še
nisem bolj veselila tega zborovanja kot baš
letos; ne vem, ali bolj iz radovednosti, ali iz
resničnih interesov? Saj pa ima letošnje zborovanje
lep in velevažen predmet na dnevnem
redu, namreč: Bo li možno uresničiti pre-
krasno idejo, ki je bila izprožena že na bo-
žičnem zborovanju? Ali bo mogoče ustanoviti
lasten dom. lastno, nad vse potrebno zdra-
vilišče?

Drage tovarišice! Ojunačite se, vstanite
in pristopite v naše društvo tudi one, ki ste
se ga ogibale do sedaj. Pridite in pridružite
se četici, ki si je postavila za sveto nalogo,
delati in se boriti za skupne in-
terese učiteljstva, skrbeti pa tudi
za lastne težnje in potrebe. Jubilejsko leto je!
Vsakdo se bo potrudil, proslaviti ga na kateri-
koli način. Tudi me moramo storiti v proslavo
vladarjevega jubileja nekaj, kar nam bo v
čast in korist, kar naj bo v spomin
še poznim naslednicam.

Zato pa pristopite in prepričajte se o
našem resnem delu! Možno, da potem ne
boste imele več praznih izgovorov in nespam-
etnih predsodkov o društvu slovenskih učiteljic.
Ali bi ne bilo sramotno, ako bi zvedel
svet, da je še mnogo tovarišic, ki niti po
imenu ne poznajo našega društva, še več pa
onih, ki ga nečje poznati?

Zdromite se tudi Šiškarice, Vrhničanke,
Šentvidčanke i. dr.! Pridite med nas, boste
videle, da vam ne bo žal dveh kronic, in se
vam ne bo sramovati našega društva.

Da se vas oglasi prav mnogo nanovo
kot članice našega društva, one pa, ki ste že
članice, da poravnate letnino, to je moje iskreno
voščilo za velikonočne praznike!

Dragim kolegom pa želim, da ne sodijo
našega programa napačno in krivično (kakor
se je zgodilo že opetovano); zakaj ta ne raz-
družuje in tudi ne sme razdruževati koleginj
od kolegov, sester od bratov, ampak ima le
nalogo in dolžnost, bojevati se za skupne in-
terese, poleg tega pa še — kdo bi nam za-
meril?! — tudi za lastne. J. Z.

Poldnevni pouk v ljudski šoli.

Pod tem naslovom priobčuje v „Domo-
vini“ neki štajerski tovariš članek, v katerega
uvodu pravi, da so na nekaterih shodih na
Štajerskem poudarjali potrebo uvedbe poldnev-
nega pouka ter so v tem oziru tudi stavili
resolucije.

Nekatere občine celo stremijo natihem
pa tudi javno o raznih prilikah za uvedbo tega
načina pouka. A še več: obljuba uvedbe pol-
dnevnega pouka od strani kandidatov raznih
strank služi celo kot najnovejša agitacija v
prid izvolitve. Oglejmo si torej poldnevni pouk!
Že beseda „poldnevni“ zveni čudno za neva-
jeno uho. Delajmo torej vsako delo le pol
dneva, pa se bomo kmalu prepričali o svojem
uspehu; opravili smo le polovico, ko bi bili
lahko znabiti vse. Poldnevni pouk je zastarela
naprava in je tam vreden uvedbe, kjer okol-
ščine in krajevne razmere, celodnevni pouk ne
dopuščajo, kakor je to v težavnih hribih.

Učence, ki je obiskoval poldnevno šolo,
recimo res osem let, ima v resnici štiri leta
pouka. Ako pa je bil med tem časom celo
dvakrat postavno oproščen, ima pa komaj tri
leta šolske dobe. Kje so še opravičene in ne-
opravičene zamude? Z uvedbo poldnevnega
pouka, kjer je dozdej bil celodnevni, se bo v
začetku šolski obisk povzdignil, a sčasoma pa
pače na isto stopnjo kakor je bil celodnevni.
To so pokazale izkušnje. Učna tvarina se mora
pri poldnevem pouku jako skrajšati, kar po-
meni korak nazaj v naobrazbi. Ako učence
hoče nadaljevati pouk na srednjih šolah, mu
bo obiskovati poprej mestne razrede ljudskih
šol in šele potem bo vstopil v srednjo šolo,
ako naredi sprejemni izpit. S tem se pa oško-
dujemo v gmotnem oziru sami.

Dozdej sem imel v mislih normalno na-
darjenega učenca, a kaj se naj nauči slabo
nadarjen otrok v pičlo odmerjenem času?
Nič! Ta ostane analfabet, ki se itak že pri
celodnevem pouku toži o njem.

Slovenska inteligenca se rekrutira iz naše
sedanje ljudske šole. Odkod jo naj jemljemo
potem, ako nastopimo pot nazadnjaštva?

Poldnevni pouk ima sicer navidezno
nekaj zase, t. j. toliko poudarjeni telesni razvoj
v zdravniškem oziru. Ta ovira pa se tudi lahko
ublaži z uvedbo šolske kuhinje, kakršne
imajo že na mnogih šolah in uspevajo prav
dobro.

Pred nekaterimi leti se je učiteljstvo in
ljudstvo jako ogrevalo za nerazdeljeni pouk, a
zdaj so glasovi o tem skoraj popolnoma
utihnil.

Iz nerazdeljenega pouka bi še en korak
prestopili in bili bi pri poldnevem pouku.
Dični Rokitansky zahteva pouk v kmetijstvu
na ljudskih šolah, a, žal, za čas v tem pouku
pa nihče ne vpraša. Res lep in tudi za bodo-
čega kmeta pomenljiv in važen je pouk po-
seben v sadjarstvu in čebelarstvu, a škoda, da
pri obilici drugih predmetov ne najde primer-
nega prostora. Pisec teh skromnih vrstic de-
luje že 21 let na ljudski šoli s poldnevnim po-
ukom prav vestno, premišljeno svoj čas v pouk
natančno uporablja, a se mora le odločno
proti tej napravi izreči, če bi se tudj čas po-
čitnic podaljšal, kar vsekakor ne bi šlo povsod
zlahka. Pri nas odločuje trganje hmelja čas
počitnic. Ob tem času ne bi gotovo nobeden
učence obiskoval šole, čeprav bi se žugalo s
kaznijo. Zakaj v enem dnevu zasluži otrok več
v hmelju, nego iznaša mesečna kazen. Slišal
sem pa tudi iz ust pedagogov, kakor g. H.
Schreinerja, da so šole s poldnevnim poukom
malovredne, da nikakor ne dosežejo svojega
ali, bolj rečeno, učnega smotra. Tem pritrjam
tudi iz lastne izkušnje.

Učiteljstvo mora biti iz vseh razlogov
proti uvedbi takega pouka.

Še enkrat k članku „Nekaj misli o šolski disciplini“.

Nerad sicer pišem še enkrat o tej stvari,
zakaj vzgojevanje se mi zdi tako važna stvar,
da bi ne smel nikdar nihče nepriljubljen o nji
govoriti, kaj še celo pisati. In jaz moram, že zopet
nepriljubljen in v naglici odgovoriti, prav tako
kakor sem bil zadnjič po okolščinah prisiljen
pisati, kakor se pravi ex abrupto. To v za-
govor, če je bil moj članek tako malo stvaren,
da je tovariša pisatelja osebno žalil. Nikakor
namreč to ni bil moj namen: ne samo, ker
mora vsakemu mislečemu človeku nad vse
presedati način pisarjenja večine slovenskih
časopisov — klasičen slučaj iz „Naši moči“
je „Učit. Tov.“ ponatisnil v predzadnji šte-
vilki — ampak še posebno tudi za to, ker
spoštujem vse one, ki so v naši realni dobi
še toliko idealni, da pišejo v liste, ki ne le
ne honorirajo spisov, ampak niti poštnih stro-
škov ne plačajo. (Uredništvo mi oprostite ta

„napad“ na neplačujoče čitatelje!) Torej kar se
tega tiče, kratkotalo kapitaliram; oprostite mi,
dragi tovariš in sobojevnik, vse žalitve! Poiz-
kušal sem in poizkušal bom vsako žaljivo misel
odgnati, in če jeziki, ki je tako slab tolmač
naših misli, „kozla ustrelil“, štej mi to v na-
pako, nepopolnost. Gre namreč za
stvar in to, najvažnejšo, ker je
odločilna za bodočnost naroda in človeštva,
ne glede na to, da bi se moral po tem ravnati
sploh vsak, ki kaj piše. Ne iščemo namreč
večine, ki bo za nas glasovala, ker
„se znamo dobro odrezati“, ampak res-
nico. Žalitve in še drugo, kar delajo, pu-
stimo brezvestnim političkim agitatorjem in
skrbimo, da bodo vsaj njihovi nasledniki
stvarnejši.

Pa k odgovoru!

Predvsem moram izraziti, da ni baš
najboljše navajati preveč citatov. Sicer je res
navada, posebno v znanstvenih spisih, da vse
mrgoli citatov, čisto jako dolgih, toda k cilju
to ne vede; če pa že citiramo, potem pa kar
natančneje, da vsak lahko hitro najde nave-
dano mesto v knjigi. To iz različnih vzrokov,
ne samo zato, ker je smisel v zvezi lahko do-
kaj drugačna. Predvsem bi bilo potem nemo-
goče citati v pedagoškem listu — Komenskega
kritiko o Rousseaujevem „Emilu“.

Dalje se moramo varovati, da ne me-
šamo teorije s prakso. Pomilovanja vreden
učitelj, ki ima v razredu po 80 učencev in
pri tem še popoldneven pouk, posebno če je
še skoro nedorasel (18 let n. pr.) in brez
staršev, ki bi ga pomagali deželi in državi
vzdrževati. Ej, dragi tovariš, lahko mi veruješ
da imam smisel za prakso na takem mestu,
da se tudi ne čudim, da take razmere umore,
ali vsaj ugonabljuje idealizem. Ker nima vsak
železne narave — saj še celo mnogo skrbnih
staršev baš zato sili sina k učenju, ker je pre-
šibkega zdravja za rokodelstvo, trgovino. Ne-
srečna mati, ki ne veš, da koplješ baš s to
svojo dobroto sinu prerani grob!

Pa ne smem uhajati v liričnosti, kdor
čita namreč dandanes časopise, se ne utegne
ustaviti in dati duška svojim čutom, saj v dobi
potiskanega papirja niti misliti ne utegnemo
več. Torej naprej k naši disciplini!

Da, to je praksa. Tu si moraš pomagati,
kakor veš in znaš. Skrbi, da čim najprej spo-
znaš razvoj življenja, da dohitiš, kar ti je po-
zabila dati ali nalašč zamolčala šola. Čelega
moža zahteva vzgoja, čelega moža
tvoj okoliš, v katerem moraš biti obenem tudi
duhovnik, duhovnik v pravem pomenu te be-
sede, odkar so postali drugi po večini eksekuto-
rji posvetne moči. Harmonija v tvoji notra-
njosti mora biti popolna, če hočeš blažilno
vplivati, če hočeš izpolnjevati svoje dolžnosti
na mestu, kamor te je postavila usoda naroda!
Skrbi!...

V teoriji pa sva si popolnoma navzkriž,
in za teorijo je šlo v tem slučaju. Naj nave-
dem v dokaz samo začetek, kdor nima več pri-
roki št. 9. „Učit. Tov.“ mu tudi to zadostuje:
„Ako hoče šola uspešno vzgojevati naš up in
nado, našo nežno mladino, mora storiti dvojje:
mora navajati otroke a) k brezpoznoj posluš-
nosti, b) k vztrajni pridnosti. Ubogljivost in
marljivost sta podlaga vseh kreposti šolske
mladine, sta z ostalimi vrlinami v ožjem so-
rodstvu in s tem vir značaja.“ Potem pride
primera šole z državo in zahteva pozitivnih
sredstev, dobre discipline. Potem pa: „Salz-
mann sicer pravi: „Schafft die moralischen
Gängelwagen und die Länzfäume ab, die Ge-
bote und Verbote und die künstlichen Mittel“,
a to naziranje... ni dobro.“ Ali ni to teo-
rija? Pa nikjer nobene besede o prenapolnje-
nosti šol, premajhni izobrazbi in plači vzgoje-
valeev in o drugih škodljivih prave vzgoje.
Z eno besedo: meni in vsem, ki so članek
čitali z zanimanjem, se je zdelo, da govori
tovariš o idealni šolski disciplini in idealni
šoli. Kako bi mogel sicer pozabiti na nedosta-
tek pobiljševalnic, prenapoljenost šol itd., ko
pa omenja. „Dobra disciplina je odvisna v ve-
liki meri od složnega delovanja učiteljstva, od
dobre zveze z domačo hišo in od resnobe,
ki se z njo učitelj zavzema za pouk“. Pa
dosti!

Še par besedi o odgovoru v 13. šte-
v. Seveda izpuščam iz že omenjenih vzrokov vse
odločnosti. Predvsem nisem ničesar zavijal,
Da priporočam, „da uvedemo tudi v šolo tako
disciplino, kakršna je v uradih, v vojašnicah
in med ljudstvom“, k tej misli mi je dal po-

Dalje v prilogi.